

Příloha C2

Vyjádření etické komise k posudkům profesora Roberta Kvačka a profesora Jaroslava Pánka

Dne 16. 1. 2019 rektor UK Tomáš Zima zaslal Etické komisi FF UK (dále EK FF UK) posudky Roberta Kvačka a Jaroslava Pánka k podnětu plagiátorství Martina Kováře se slovy, že budou pro komisi „důležitým zdrojem informací“ pro její další jednání. EK FF UK přípis obdržela dne 21. 1. 2019. Poté, co byly posudky zveřejněny dne 28. 1. 2019 v médiích, považovala EK FF UK za vhodné veřejně prohlásit, že je plně kompetentní případ posoudit a v případě, že by považovala za vhodné zadat externí posudky, učinila by tak způsobem, který by zajistil, že se bude jednat o odborníky, kteří nejsou v blízkých osobních či pracovních vztazích k Martinu Kovářovi, což podle ní v daném případě splněno není. S ohledem na průběh kauzy považovala současně komise za vhodné zadat vlastní externí posudky zahraničním expertům, jež jsou součástí přílohy B ke stanovisku. Současně EK FF UK posudky Jaroslava Pánka a Roberta Kvačka prostudovala a učinila k nim následující komentář:

Komentář

Robert Kvaček ve svém posudku vyslovuje názor, že Martin Kovář se plagiátorství nedopustil. K tomuto názoru jej ovšem nevedla analýza Kovářových textů a textů, z kterých údajně opisoval, jelikož se necítil být kompetentní vyslovovat se k pracím ze specializace, které se sám odborně nevěnuje. Svou obhajobu Martina Kováře Robert Kvaček staví jen zcela obecně na přesvědčení, že posuzované pasáže nejsou vždy identické a že při nařčení z plagiátorství nebylo přihlédnuto k celému obsahu knih. Dále uvádí, že Martina Kováře osobně zná od jeho mládí, a mohl tak sledovat jeho profesní a odborný růst. Vyzdvihuje také Kovářovo pedagogické i vědecké renomé, které, jak věří, vylučují, že by byl Martin Kovář schopen se skutku plagiátorství dopustit. Žádné konkrétnější argumenty, které by komise mohla vzít v úvahu, však jeho posudek neobsahuje.

Také Jaroslav Pánek dochází ve svém posudku k závěru, že Martin Kovář se plagiátorství nedopustil a podnět podaný v této věci považuje za zmatečný a bezpředmětný. Na rozdíl od Roberta Kvačka pro svůj posudek zvolil formu odborné analýzy, zatímco osobní rovinu pomíjí. O své minulé i současné spolupráci s Martinem Kovářem se nijak nezmiňuje, ačkoli podle informací EK FF UK s Martinem Kovářem spolupracuje na přípravě nové vysokoškolské učebnice *Úvod do studia dějepisu* a publikoval také studie v několika kolektivních monografiích editovaných Martinem Kovářem.

Hned z počátku své analýzy Jaroslav Pánek deklaruje snahu „udržet téma v rovině vědy“. Přitom však ve svém textu využívá jazykových prostředků, které nejsou nezaujaté. Trojici doktorandů soustavně nazývá „žalobci“, čímž autorům podnětu a následnému projednávání věci podsouvá povahu právní žaloby a soudního procesu. Snaha autory osobně i odborně diskvalifikovat se projevuje i ve zbytku vyjádření: Pánek autorům vyčítá „jednostranně vyhocené pojetí polemik politického nebo žurnalistického žánru“, říká, že si „neuvědomili podstatu“, „vytrhávají z kontextu“ a také, že „posouzení by vyžadovalo mnohem vyšší kvalifikaci“. Autoři podnětu jsou podle Jaroslava Pánka neschopní kvalitu textu posoudit a provést jeho analýzu, dopouštějí se metodologických chyb, jelikož volí „formalistní“ postupy a „mechanicky srovnávají slovní shody“, aniž by si uvědomují širší kontext a celek zahrnující „strukturu“, „pojetí tématu“, „podstatné ideje“ a „celkový informační přínos tomu prostředí, pro něž je dílo určeno“. Autoři podnětu tak podle Pánka „neprokázali potřebné schopnosti“, aby rozpoznali text původní a opsaný.

Jaroslav Pánek napadá také podnět tím, že zpochybňuje samotné vymezení skutku plagiátorství a vymezení pojmu informační etika. Navozuje tak dojem, že určení, co je plagiát a co není, je velmi obtížné a značně „svévolné“. Zcela účelově redukuje plagiátorství pouze na případy převzetí celého díla za vlastní či naprostou absenci jakýchkoliv použitých zdrojů, což neodpovídá zavedeným standardům etiky vědecké práce.

Dále ve snaze obhájit styl práce Martina Kováře jako běžnou praxi v oboru historie Jaroslav Pánek tvrdí, že jiný způsob psaní není vlastně ani možný a kdyby měl Martin Kovář snad vyhovět představám autorů podnětu, jeho text by se proměnil ve zmeř nesouvislých poznámek a číselných údajů. EK FF UK takovou argumentaci zásadně odmítá a trvá na tom, že alternativou ke způsobu práce Martina Kováře je tvůrčí, původní vědecká práce, ať již jde o syntézu napsanou na základě kritického studia sekundární literatury, nebo o detailní analýzu pramenného materiálu. Pánkovo tvrzení, že při uplatnění měřítek autorů podnětu by Kovářova práce byla zatížena nepřehledným a přebujelým poznámkovým aparátem plným odkazů na titěrné a málo podstatné zdroje, komise považuje za účelové a irelevantní. Místo mnoha poznámek by v daném případě mnohdy stačily delší pasáže v uvozovkách v hlavním textu či jedna uvozující poznámka přiznávající ovšem řádově vyšší závislost, než se v původní práci očekává. Právě košatý poznámkový aparát, jehož prostřednictvím lze dosáhnout efektu vědeckosti, však rozhodně není to, co by Kovářovým textům scházelo.

Když Jaroslav Pánek pojednává o problémech souvisejících s poznámkovým aparátem, vyhýbá se jednomu z nejpodstatnějších zjištění autorů podnětu, totiž že Martin Kovář přebíral od Barryho Cowarda referenční poznámky na zdroje, které evidentně nikdy neměl sám v ruce. Zcela prokazatelné je to v práci *Velká Británie v éře Roberta Walpola*, Kovář (2004), kde si vymýšlel stránkový rozsah. U Barryho Cowarda je to doloženo Kovářovou zřejmou dezinterpretací názorů D. H. Willsona a J. Wormaldové, autorů – podle něho samého – dvou zásadních a „všeobecně známých“ prací, viz příloha D.

Jaroslav Pánek dále namítá, že podnět nadřazuje „formální nároky na uspořádání metadat nad vlastní vědeckou práci“ a že jeho autorům jde o „nadvládu formalismu nad smyslem vědeckého poznání“. S tímto názorem nelze souhlasit. Použití metadat není pouze otázkou formy. Výběr a posloupnost poznámek jsou výrazem toho, jak autor ve vazbě na prameny a literaturu rozvíjí své myšlenky a hledá odpověď na své otázky.

Jaroslav Pánek obhájí způsob práce Martina Kováře také svým vymezením cílů oboru světových dějin v českém prostředí. Podle něj nemůže český historik zpracovávající témata z dějin cizích zemí být vlastně originální, protože nemá stejně výhodné podmínky v přístupu k pramenům jako historici žijící v zemích, o jejichž dějinách píše. Musí tedy recipovat poznatky ze sekundární literatury ve výrazně větší míře, než čeští historici zabývající se národními dějinami. Navíc prý cílem českých historiků světových dějin má být především seznamovat české publikum s dějinami cizích zemí, a zprostředkovávat tak poznatky zahraničních historiků. Jaroslav Pánek tak vytváří jiné standardy pro historiky světových a historiky českých dějin. Taková argumentace však neodpovídá realitě současné historické vědy ve světě, která se neomezuje vazbami na národní prostředí. I mezi českými historiky světových dějin existují tací, jejichž díla jsou originální a pozitivně hodnocená a přijímaná na mezinárodním poli.

Jaroslav Pánek dále Martina Kováře obhájí jako autora historických syntéz. Argumentuje přitom, že syntetické práce oproti zpracovávání dílčích témat umožňují pojímat dějiny v širší perspektivě. Lze souhlasit s tím, že psaní „světových dějin“ v českém prostředí v podobě syntetických monografií je „zodpovědnou badatelskou prací“. Příkladem jsou toho jistě i mnohé svazky jím zmiňované edice NLN „Dějiny států“. V podnětu „plagiátorství Martina Kováře“ ovšem nejde, jak se snaží Jaroslav Pánek navodit, o zneuznání žánru syntetické monografie. Odvádí tak pozornost od skutečnosti, že podnět

není kritikou formátu historické syntézy, ale podvodného jednání při zpracovávání díla v rámci tohoto obecně uznávaného žánru.

Jaroslav Pánek namítá vůči autorům podnětu, že není pravdivé jejich tvrzení, že Kovář zatajuje práce Barryho Cowarda (1994) a Jeremy Blacka (1984), z kterých evidentně čerpá. Poukazuje, že Martin Kovář se k oběma autorům a jejich dílům hlásí jako k inspiračním zdrojům svého výzkumu a „mnohonásobně“ je cituje. Martin Kovář však cituje Cowarda a Blacka nikoliv mnohonásobně, ale v kontextu k celému poznámkovému aparátu jen několikrát, a to v odkazech na jednotlivé dílčí údaje. Z Kovářových poznámek čtenář nepozná, že na Cowardově, resp. Blackem editované práci závisí v daleko větší míře, a to pokud jde o strukturu práce, posloupnost výkladu, argumentaci a nakonec i o přebírání referencí v poznámkovém aparátu. Viz také příloha A stanoviska. I když tedy v úvodech obou prací Martin Kovář obě díla a autory zmiňuje, ve vlastním textu netematizuje a ani poznámkami neobjasňuje míru své závislosti na nich. Podstata zatajování, které podle Pánka údajně autoři podnětu Kovářovi vytýkají neprávem, tak není v tom, že by se Kovář snažil zatajit samotnou existenci Cowardovy a Blackovy knihy, ale v tom, že je využívá v zásadě větší míře, než tomu nasvědčují odkazy v poznámkovém aparátu.

Jaroslav Pánek ve svém posudku dále odmítá analýzu autorů podnětu poukazující na shodu v textu Martina Kováře a Barryho Cowarda. Tvrdí, že shoda je jen přibližná a že se týká z velké části faktografie, která se pravděpodobně v britské historiografii o Stuartovské éře notoricky opakuje již po generace. S tímto argumentem rovněž nelze souhlasit. Zatímco se jistě řada základních faktografických údajů v chronologické posloupnosti objevuje v dílech různých autorů již po desetiletí, shodu zjištěnou v případě textu Martina Kováře s dílem Barryho Cowarda tímto vysvětlením nelze obhájit. Zatímco některé motivy se stávají možná natolik známými, že je nelze v žádném výkladu o dané problematice pominout, jiné motivy jsou výsledkem původní selekce faktů na základě studia pramenů, které provádí každý badatel nově sám. U Kováře je však značná shoda při výběru stejných údajů a motivů jako u Cowarda, a to nejen u základních faktů, ale také u epizod anekdotického charakteru. Pánek argumentuje, že shodu ve využití stejných pramenů lze vysvětlit stejným způsobem jako shodu ve faktografii a posloupnosti výkladu. Využití stejných edic, základních zdrojů primárních pramenů pro Stuartovskou éru je jistě pochopitelné. Již těžko lze ovšem tento argument přijmout jako vysvětlení toho, že Kovář opakovaně cituje stejné dokumenty (mezi stovkami jiných) a dokonce i stejné pasáže jako jeho britský kolega. Stejně tak cituje identické pasáže jako Coward i v sekundární literatuře, a to i v líčení zcela okrajových událostí, které jen dokreslují celkový výklad.

Přestože Jaroslav Pánek tedy podnět k plagiátorství Martina Kováře označuje za irelevantní, cíleně snižuje závažnost domnělého Kovářova prohřešku také tím, že zdůrazňuje stáří Kovářových textů (rané práce) a jejich nízkou důležitost v celkové odborné kariéře Martina Kováře. Přechází tak skutečnost, že to jsou práce, na nichž právě Martin Kovář svou kariéru vybuchoval. V případě práce Kovář (2004) se dokonce jedná o habilitační spis. V případě studie Kovář (2017), ve které se Kovář vrací k tématu, jež opustil před téměř dvaceti lety, Pánek bagatelizuje skutečnost, že Kovář nereflekoval jedinou práci za posledních 18 let a místo toho zveličuje, že autoři podnětu přehlédli jeden citovaný titul z roku 1999, tedy skutečnost, která na podstatě věci nic nemění.

Všechny tyto rysy posudku Jaroslava Pánka ukazují, že přes deklarovanou snahu o vědeckou korektnost, kterou upírá autorům podnětu, dosahuje pravého opaku, včetně toho, co autorům podnětu sám podsouvá, totiž zaujatosti, neobeznámenosti s posuzovanými texty, a tudíž i nemožnosti věcně vyhodnotit potřebná fakta.

Závěr

Ze všech výše uvedených důvodů EK FF UK nepovažuje posudky Roberta Kvačka a Jaroslava Pánka za relevantní pro posouzení celé kauzy a jejich závěry nepřijímá jako validní.